

УДК [342.951:636.7.043](477)

ВАДИМ СЕРГІЙОВИЧ СЕЛЮКОВ,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри адміністративної діяльності поліції

факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6690-6484>

ЗАСТОСУВАННЯ СЛУЖБОВИХ СОБАК ДЛЯ РОЗШУКУ ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТІ ДІТЕЙ

Забезпечення прав дитини в Україні є однією з ключових функцій та напрямів діяльності усіх державних та недержавних органів та інших організацій громадянського суспільства. Відповідно до ст. 3 Конвенції про права дитини визначено, що в усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини [1].

В умовах реформування системи правоохоронних органів, а саме системи Міністерства внутрішніх справ України, було видозмінено структуру, завдання та призначення підрозділу, який здійснював діяльність у сфері забезпечення прав та законних інтересів дитини. На заміну кримінальної міліції у справах дітей, яка свого часу входила до структури оперативного блоку міліції, створено підрозділи ювенальної превенції у складі превентивного блоку поліції. Так, варто відмітити, що робота з дітьми (правопорушниками або постраждалими) дещо видозмінилася, набула більше превентивного, профілактичного характеру. Це пояснюється тим, що діяльності поліції притаманна сервісна функція, але комплекс повноважень майже не змінився, лише актуалізовано превентивні повноваження.

Стратегією розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року [2] визначено головні підходи, якими мають керуватися суб'єкти реалізації даної стратегії. В контексті ювенальної превенції варто наголосити на такому підході як служіння суспільству, яке передбачає отримання і забезпечення прав людини і основних свобод як ключової цінності в діяльності органів системи МВС України; реалізацію органами системи МВС України своїх функцій відповідно до потреб людини.

Діяльність підрозділів ювенальної превенції нормативно врегульовується Інструкцією з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, що затверджена наказом МВС України від 19.12.2017 № 1044. Одним із основних завдань підрозділів ювенальної превенції є участь в установленні місцезнаходження дитини в разі її безвісного зникнення чи отриманні даних для цього в межах кримінального провадження, відкритого за фактом її безвісного зникнення. Враховуючи це, варто наголосити, що на реалізацію даного завдання спрямована діяльність різних правоохоронних органів та підрозділів самої Національної поліції України. Отож, хотілося б у контексті тематики щодо розшуку дітей, які зникли безвісти окреслити можливості та організаційно-правові засади використання службових собак для їх розшуку.

Інформація про зниклу безвісти дитину, що надійшла до органу поліції в обов'язковому порядку реєструється в Єдиному реєстрі досудових розслідувань протягом 24 годин з моменту її надходження. Такі відомості вносяться до реєстру за статтею 115 Кримінального кодексу України з позначкою безвісти зникла особа. Але враховуючи, що внесення до ЄРДР відомостей за статтями тяжких злочинів передбачає реалізацію достатньої кількості контрольних та наглядових заходів з боку керівників різних рівнів, то поліцейські прикладають щоякнайбільше зусиль до встановлення місця знаходження дитини, яка зникла у строк до 24 годин.

Окрім діяльності підрозділів ювенальної превенції, слідчих, оперативних працівників та загалом діяльності секторів превенції відділів поліції, ефективним заходом, що використовується є залучення інспекторів-кінологів зі службовими собаками для розшуку особи, які на відміну від інших підрозділів, за певних обставин, здатні надати більш ефективний результат, а тим паче у найкоротший термін від моменту зникнення особи.

Проблематикою застосування службового собаки є те, що відповідно до п. 12 ч. 3 ст. 45 Закону України «Про Національну поліцію», поліцейські мають право застосовувати службових собак під час: патрулювання, переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні

кримінального правопорушення, під час конвоювання (доставлення) затриманої або заарештованої особи, для відбиття нападу на особу та/або поліцейського. Тому враховуючи вказані юридичні підстави застосування службового собаки як спеціального засобу, що визначено вищевказаним законом, можливе тільки у перелічених випадках, під жоден з яких не підпадає розшук безвісті зниклих осіб, в тому числі дітей.

Як свідчить практика та більшість наукових досліджень в сфері одорології (науки про запахи), розрізняти та ідентифікувати різні запахи собака здатен краще ніж будь-який технічний інструмент або апарат. Залучення інспекторів-кінологів із службовим собакою для виконання покладених на поліцію обов'язків здійснюється на місці події за рішенням старшого слідчо-оперативної групи на основі інформації (пропозиції) кінолога щодо доцільності такого застосування. Але сучасна практика свідчить, що більшість слідчих, саме вони є старшими в СОГ, нехтують можливістю залучити службового собаку та кінолога для відпрацювання на місці події. В свою чергу кінологи, не можуть подати пропозиції про доцільність застосування собаки, якщо вони не володіють інформацією про подію. Зазначене є наслідком недооцінки можливостей службової кінології та недосконалістю взаємодії між підрозділами поліції, що в свою чергу призводить до зниження кількості результативних заходів щодо пошуку зниклих дітей.

Крім цього, прийняття участі у розшуку дитини працівниками підрозділу ювенальної превенції не передбачає можливості застосування службового собаки за власною ініціативою кінолога або поліцейського ювенальної превенції, хоча в більшій кількості випадків саме вони здійснюють заходи щодо фактичного встановлення місця знаходження зниклої дитини.

Як висновок, варто наголосити на тому, що кінологічне забезпечення діяльності поліції у сфері розшуку безвісті зниклих осіб потребує як нормативно-правового так і організаційного удосконалення.

Список бібліографічних посилань

1. Конвенції про права дитини : від 20.11.1989 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 22.03.2019).
2. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 1023-р // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1023-2017-p> (дата звернення: 22.03.2019).
3. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 22.03.2019).
4. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18> (дата звернення: 22.03.2019).
5. Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України : наказ МВС України від 01.11.2016 № 1145 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1544-16> (дата звернення: 22.03.2019).

Одержано 26.03.2019

УДК 342.21

АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ СЕРВАТОВСЬКИЙ,

слухач магістратури факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

МИХАЙЛО ЕДУАРДОВИЧ ГЕРАСИМЕНКО,

слухач магістратури факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ

Актуальність теми дослідження полягає у тому, що застосування засобів примусу відіграє значну роль у реалізації прав та свобод людини, у зміцненні дисципліни, організованості та порядку у всіх сферах суспільного життя. Україна тісно поєднана з європейською та світовою системою безпеки, а тому має завжди орієнтуватися на сучасні тенденції організаційно-правового забезпечення діяльності поліції й ініційовані підходи до охорони правопорядку і налагодження